

RAZVOJ MEGAJAHTING TURIZMA U SVIJETU

Ćavar, Lea

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:056830>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Preddiplomski stručni studij poslovne ekonomije

RAZVOJ MEGAJAHTING TURIZMA U SVIJETU

Završni rad

Lea Čavar

Zagreb, rujan, 2021.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Preddiplomski stručni studij poslovne ekonomije

RAZVOJ MEGAJAHTING TURIZMA U SVIJETU
DEVELOPMENT OF MEGAYACHTING TOURISM IN THE
WORLD

Završni rad

Lea Čavar, 0067588784

Mentor: prof. dr. sc., Josip Mikulić

Zagreb, rujan, 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(mjesto i datum)

(vlastoručni potpis studenta)

Sadržaj

1.	UVOD.....	1
1.1.	Predmet i cilj rada	1
1.2.	Izvor podataka i metode prikupljanja.....	1
1.3.	Sadržaj i struktura rada.....	2
2.	NAUTIČKI TURIZAM.....	3
2.1.	Određenje pojma nautički turizam	3
2.2.	Razvoj nautičkog turizma.....	4
3.	RAZVOJ MEGAJAHTING TURIZAMA	6
3.1.	Definiranje jahting turizma	6
3.2.	Važnost i trenutno stanje jahting turizma.....	7
3.3.	Vrste i veličine motornih jahti.....	9
3.4.	Megajahting turizam	13
4.	MEGAJAHTING TRŽIŠTE.....	16
4.1.	Ekonomski i socijalni utjecaji jahting turizma.....	16
4.2.	Najveće mega jahte	19
4.3.	Budućnost jahtinga i megajahtinga	27
5.	ZAKLJUČAK.....	30
	POPIS LITERATURE.....	31
	POPIS SLIKA.....	33

1. UVOD

Od 1960-ih do danas svjetsko širenje turizma rezultiralo je ne samo povećanjem turističke potražnje, već i stvaranjem novih vrsta turizma. Nadalje, u smislu opskrbe, neke lokacije diljem svijeta, posebice one izvan glavnih urbanih područja, počele su koristiti turizam kao sredstvo gospodarskog razvoja. Kako bi se njihova ponuda razlikovala, mnoga su se područja odmakla od pristupa masovnog turizma. Kao rezultat toga pojavile su se nove vrste turizma. Novi suvremeni ili alternativni turizam širok je pojam koji ga razlikuje od masovnog turizma. Poseban interes za turističko planiranje usmjeren na pružanje iskustava i personaliziraniji pristup zahtjevima turista. Turisti koji traže takva iskustva motivirani su raznim čimbenicima; prirodom, hobijima, sportom, edukacijom i znatiželjom. Prema riječima Andriotisa¹, motivacije za takav turizam uključuju ljubav prema prirodi, aktivnosti na otvorenom, ljubav prema moru, povijest i kulturu, zdravlje, wellness i učenje.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet i cilj ovog rada je proučiti razvoj nautičkog i jahting turizma, s posebnim osvrtom na megajahting tržište te istraživanje trendova i faktora koji utječu na prosperitet i razvoj istoga. Ovim radom utvrdit će se važnost razvoja jahting i megajahting turizma kao nove posebne vrste turizma te pojasniti utjecaj koji imaju u svjetskom turizmu.

1.2. Izvor podataka i metode prikupljanja

Za izradu rada korištena je domaća i strana literatura, stručni časopisi i članci o nautičkom i jahting turizmu, knjige te internetski izvori. Znanstvene metode korištene u svrhu istraživanja uključuju metodu deskripcije, kompilacije, analize i indukcije.

¹ Ανδριώτης, Κ. (2003). Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του. Ρ. (Alternativni turizam i njegova razlikovna obilježja)

1.3. Sadržaj i struktura rada

Završni rad podijeljen je u pet poglavlja. U prvom odnosno uvodnom poglavlju definirani su ciljevi istraživanja te metode prikupljanja podataka. U drugom poglavlju definiran je nautički turizam kao jedna od grana turizma, povijest i razvoj istoga. Sljedeće poglavlje obuhvaća definiranje jahting i megajahting turizma te terminologiju i osnovnu podjelu motornih jahti. U istom poglavlju također je istraženo i analizirano trenutno stanje te grane turizma. Četvrto poglavlje orijentirano je na detaljniju analizu megajahting tržišta u kojem su obrađeni ekonomski i socijalni utjecaji jahting turizma, pregled najvećih megajahti u svijetu te budućnost jahting industrije. Naposljetku se u zadnjem poglavlju, kroz osvrt cjelokupnog rada, zaključuju pozitivni i negativni učinci te ciljevi megajahting turizma u svijetu.

2. NAUTIČKI TURIZAM

2.1. Određenje pojma nautički turizam

Turizam je danas iznimno važna komponenta nacionalnih gospodarstava mnogih zemalja. U posljednjih petnaestak godina nautički se turizam istakao zbog svojih razvojnih mogućnosti. Nautički turizam je vrsta turizma koji se obavlja na vodi ili uz vodu. Nautičko tržište definirano je kao sustav, a podsustavi su podijeljeni na priobalne i na kopnene tehničke i tehnološke sustave.

Švicarski teoretičari W. Hunziker i K. Kraft su 1954. godine dali definiciju turizma koja je prihvaćena od strane Međunarodne udruge znanstvenih turističkih eksperata (AIEST). Po njima „Turizam je skup odnosa i pojava koji proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost”. U stranoj se literaturi nautički turizam poistovjećuje s pojmovima marine tourism ili nautical tourism koje su također povezane s morskom plovidbom i drugim aktivnostima na moru.

Nautički turizam specifičan je oblik selektivnog turizma koji dobiva sve više na značenju, sačinjen je od mora odnosno voda (uzimajući u obzir rijeke i jezera) i brodova kao glavni objekti istog. Riječ „nautika“ grčkog je porijekla te označuje vještinu plovidbe. Ime dolazi od grčke riječi naus (lat. navis) koja znači brod. U širem smislu njeno značenje se veže uz pomorstvo, plovidbu, brodarenje i sl. ²

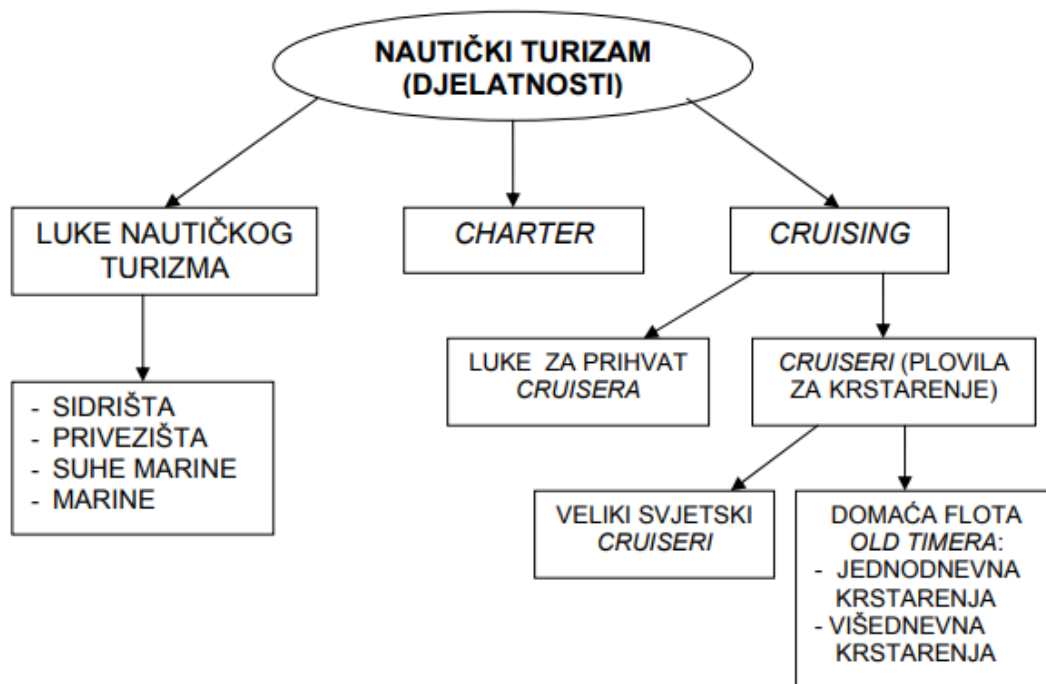
Nautički turizam dijeli se na:

1. luke nautičkog turizma, čije poslovanje obuhvaća poslove vezane za smještaj plovila i nautičara, kao i pružanje usluga istima
2. charter, čije poslovanje obuhvaća iznajmljivanje plovila nautičarima
3. cruising, koji obuhvaća organizirano poslovanje kao kružno putovanje plovilom neke kompanije, ili nabavljenim i posebno pripremljenim plovilom³

² Ivošević, D. (1995). *Nautički turizam hrvatske*. Novigrad: vlastita naklada.

³ Maleš, M. (2019). RAZVOJ LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U POVIJESNIM HRVATSKIM OTOČNIM LUKAMA. repozitorij.efst.unist.hr. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:531199> [4. srpnja 2021]

Slika 1: Model razvrstavanja osnovnih vrsta djelatnosti nautičkog turizma u Hrvatskoj

Izvor: Luković, Tihomir. (2007). NAUTIČKI TURIZAM – DEFINICIJE I DILEME (preuzeto 1. srpnja 2021.)

2.2. Razvoj nautičkog turizma

Nautički turizam postaje značajan dio mnogih nacionalnih gospodarstava i potrebno je proučiti njegovu ulogu u cjelokupnom sustavu.⁴ Sve bržim razvojem turizma i sve većim zahtjevima potrošača odnosno turista, konstantno se javljaju novi oblici turizma gdje se nastoje zadovoljiti specifične želje i potrebe pojedinaca. Pojavljuju se novi selektivni oblici turizma od kojih je jedan upravo nautički turizam. Povećanjem stupnja obrazovanja i kupovne moći pojedinaca u potrazi za aktivnim odmorom, adrenalinom, upoznavanjem novih kultura i destinacija dolazi do potrebe prilagođavanja turističke ponude za pojedine skupine turista. Nautički turizam u svijetu se javlja u 17. i 18. stoljeću, dok se polovicom 19. stoljeća vrlo brzo razvija, što se manifestira sve većim ekspanzijama koje su uvjetovane poboljšanim uvjetima života, odnosno

⁴ Luković, T. (2013). Nautical tourism. CABI, str.5.

većom platežnom moći, kao i korištenjem slobodnog vremena za posjete turističkim destinacijama te sve veća proizvodnja plovila po pristupačnim cijenama.⁵

Nautički turizam privlači pojedince koji si mogu priuštiti izdvojiti veće svote novca za takav oblik odmora i rekreacije. Nova turistička i nautička izgradnja proteže se stalno na nova i šira područja i to u najrazličitijim oblicima i s još većim pritiskom na obalu i more.⁶ Da bi se nautički turizam razvijao u određenim turističkim destinacijama, potrebno je uspostaviti optimalnu infrastrukturu i smještajne jedinice za prihvat turista koji žele tamo boraviti. Potrebno je voditi brigu o razini kvalitete u pružanju usluga i ostalih popratnih sadržaja. Upozorava se potreba jasnog definiranja, shvaćanja i tretmana nautičkog turizma kao složene djelatnosti.⁷

Uzimajući u obzir činjenicu da je nautički turizam sezonskog karaktera, poput većine oblika turizma, otežava se razvoj ponude takve vrste turizma tokom cijele godine. Potražnja je velika u ljetnim mjesecima, dok je u zimskim vrlo mala odnosno stagnira. Mogućnost ostvarenja financijskih prihoda i izvan glavne turističke sezone teško se postiže kod mnogih oblika turizma što dovodi i do sezonskog zapošljavanja radnika. No turisti koji svoje privatne brodove ostavljaju u marinama tokom cijele godine omogućuju cjelogodišnje zapošljavanje radne snage te prihode izvan glavne sezone. Zaposlenici unutar nautičkih marina zaposleni su svih 12 mjeseci u godini što znatno doprinosi smanjenju stope nezaposlenosti u manjim nerazvijenim krajevima.

⁵ Šamanović, J. (2002). Nautički turizam i management marina. Visoka pomorska škola u Splitu, Split,.

⁶ Kovačić, M., Bošković, D. & Favro, S. (2006) Mogućnosti i ograničenja prostornoga i tehničko-tehnološkog razvoja luka nautičkog turizma. Naše more, 2 (1-2), str 56.

⁷ Luković, T. (2007). 'NAUTIČKI TURIZAM – DEFINICIJE I DILEME', NAŠE MORE, 54(1-2), str. 22-31. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/13164> [15. rujna 2021.]

3. RAZVOJ MEGAJAHTING TURIZAMA

3.1. Definiranje jahting turizma

Prema Turkish Yacht Tourism Master Planu jahting turizam je definiran kao sve turističke aktivnosti koje su se dogodile u razdoblju od trenutka dolaska turista na jahtu sve do trenutka odlaska s jahte nakon određenog putovanja. Također, jahting turizam moguće je definirati kao brojne turističke aktivnosti uključujući opuštanje, rekreaciju i putovanja ili sportske aktivnosti domaćih ili stranih turista koje se odvijaju na privatnim ili unajmljenim jahtama. Pregledom međunarodne turističke literature jahting turizam mogao bi se definirati kao vrsta turističke aktivnosti koja se odvija uz vodu i na vodi, a koja je usko povezana s plovidbom.⁸ Jahting turizam, kao dio nautičkog turizma, pridonosi turističkim aktivnostima i pruža vrijedne resurse za cjelokupno gospodarstvo. Pojam jahting potječe od nizozemske riječi „jacht“ (eng. hunt) što u prijevodu na hrvatski jezik znači lov, a izvorno je definiran kao lagano brzo jedriličarsko plovilo koje nizozemska mornarica koristi za borbu protiv gusara i drugih zločinaca. Marine su žarišne točke u lancu distribuiranja roba i usluga potrebnih kako bi turisti mogli nesmetano uživati u plovidbi i odmoru. Turizam na jahtama rekreativni je turistički proizvod koji daje priliku za istraživanje podvodnih arheoloških ruševina i atraktivne prirodne panorame zaljeva, otoka i poluotoka. Jahting privlači turiste zbog bijega od buke i gužve u gradovima, opuštajući ih plovidbom, kupanjem i ronjenjem, prekrasnim krajolikom, istraživanjem mjesta do kojih se može doći samo brodom... Jahting turizam trebalo bi, međutim, radije smatrati sastavnim dijelom šireg koncepta nautičkog turizma.⁹ Neispravno je jahting turizam promatrati kao djelatnost zasnovanu isključivo na moru i plovidbi jer turisti žele posjetiti obalne gradove, kupovati, obići kulturna i povijesna mjesta, upoznati i komunicirati s lokalnim stanovništvom za vrijeme provođenja odmora na jahtama. Posebno, ljepota mora i obale, atraktivnost uvala i vegetacije, netaknuta priroda, krajolik, povijesne relikvije i povoljni klimatski uvjeti posebno su bitni za razvoj jahting turizma u bilo kojoj regiji.

Jahting turizam sastoji se od privatnog i charter jahtinga. Vlasnici privatnih jahti mogu biti domaći odnosno lokalni stanovnici i inozemni turisti. Lokalni vlasnici privezuju svoje jahte u

⁸ Mikačić, V., Horak, S., Marušić, Z. & Krešić, D. (2006) Nautički turizam. U: Čorak, S. & Mikačić, V. (ur.) Hrvatski turizam : plavo - bijelo - zeleno. Zagreb, Institut za turizam, str. 39-64.

⁹ Mikulić, J., Krešić, D., Kožić, I. (2015). Critical factors of the maritime yachting tourism experience: An impact-asymmetry analysis of principal components. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 32(Sup1), S30-S41

najbližoj marini i jedre najčešće vikendom, dok inozemni vlasnici plove duži vremenski period, u većini slučajeva jedre mjesecima u inozemnim vodama te jahte ostavljaju u marinama ostatak godine. Charter podrazumijeva iznajmljivanje jahti. Jahte se iznajmljuju na određeno vrijeme, dan, tjedan ili neko drugo vrijeme, sa ili bez posade te se pružaju usluge smještaja gostiju na plovilu.

Dva najatraktivnija područja za krstarenja jahtama su Karipsko i Sredozemno more. Oba imaju povoljne vjetrove za jedrenje, ugodnu toplu klimu, prirodne ljepote, bogatu kulturu i sl. Međutim, oni nisu konkurenti jedni drugima zbog udaljenosti između njih i redoslijeda sezone. Mediteransko je more pogodno za plovidbu, zbog klime i vjetrova pogodnih za jedrenje, prirodnih uvala i različitih kultura i povijesti okolnih zemalja. Jahting na Sredozemnom moru, s prosjekom od 800.000 jahti koje putuju svake godine, razvija se na ruti od zapadnog Mediterana do istočnog Mediterana. Posebice posljednjih godina porast prometa marina zapadnog i istočnog Mediterana, zagađenja mora u velikoj mjeri, želja za putovanjem na različita mjesta dovela je do preokreta jahting turizma od zapadnog Mediterana do istočno mediteranskih zemalja. Izrael, Sjeverni Cipar i Turska posebno su značajne zemlje koje mogu imati koristi od razvojnog potencijala jahting turizma na istočnom Mediteranu.

3.2. Važnost i trenutno stanje jahting turizma

Jahting turizam nova je industrija u priobalnim regijama, posebice u Mediteranskim i Skandinavskim zemljama te Karibima. Sve veći uspjeh jahting turizma rezultirao je značajnim procvatom u svojim relevantnim poslovnim segmentima. Kao specifična vrsta leisure turizma, jahting turizam ima pozitivan gospodarski učinak na priobalna područja i daje značajan doprinos lokalnom gospodarstvu. Tek nakon uspona parobroda i drugih vrsta glisera jahte su postale rekreacijska plovila. Mnoštvo je različitih vrsta jahti ovisno o njihovoj namjeni i veličini; gliseri, jedrilice, jahte, mega jahte i sl. Jahting turizam temelji se na tim plovilima za pružanje zabavnih, smještajnih, ugostiteljskih i drugih usluga vezanih uz odmor i rekreaciju na otocima i u obalnim područjima. Rekreacijska plovidba provodi se na mnogobrojne načine širom svijeta, uključujući krstarenja morem, rijekama, jezerima i kanalima, ribolov, skijanje na vodi, kanuing, kayaking, rafting i slično. Takav je turizam nekad bio relativno luksuzan i

ekskluzivan oblik potrošnje, ali posljednjih nekoliko godina postepeno postaje dostupniji sve većem broju potrošača odnosno turista.

Velik broj turista zainteresiranih za plovidbu u posljednjih nekoliko godina omogućili su da jahting turizam, koji je u procesu brzog razvoja u obalnim zemljama, bude važan dio turističke privrede, koja je postala jedna od najvećih industrija na svijetu. Tehnološki razvoj jahti, želje turista zainteresiranih za jedrenje da posjete nove destinacije, blizina odredišta, klima, vegetacija, prirodni uvjeti, otoci, obale i uvale, aktivnosti, način života, običaji i tradicije, odnos prema turizmu u lokalnoj zajednici, ulaganja zemalja u jahting turizam te jednostavnost transporta, omogućilo je mnogim zemljama u svijetu da budu locirane na plovidbenim rutama i budu poželjne destinacije za turiste.

Slika 2: Najpopularnije cruising destinacije u svijetu

Izvor: <http://www.visailing.com/vtours/ayacanora/graphics/mapworld.htm> (21. srpnja 2021.)

Jahting turizam se pokazao kao značajno profitabilna djelatnost za turističke destinacije, s izravnim ili neizravnim društvenim dobrobitima koje slijede i financijske. Deset je izvora prihoda za destinacije, generirane aktivnostima jahting turizma:

- cijene veza za jahte u lukama i marinama tijekom ljetnog razdoblja (obično od travnja do listopada ili studenoga)
- godišnje naknade za vez u marinama ili na plovilima tijekom zimskog razdoblja (od studenog do travnja)

- 12 mjeseci rada za marine i brodogradilišta s otvorenim radnim mjestima za lokalno stanovništvo
- obilje sezonskih otvorenih radnih mjesta tijekom ljetnog razdoblja
- potrošnja turista u marinama
- potrošnja jahting turista u gradovima u kojima se nalaze marine
- prodaja goriva za jahte
- provizije agencija
- porezi na dobit trgovačkih društava koja upravljaju flotom
- financijske koristi za sve komplementarne sektore jahting turizma (pomorske sportske kompanije, transportna poduzeća, suvenirnice, restorani, lokalni turistički vodiči, kompanije za tehničku podršku i sl.)¹⁰

3.3. Vrste i veličine motornih jahti

Što točno razlikuje jahtu od velikog broda? Iako ne postoji precizna definicija onoga što jahtu čini jahtom, većina nautičara smatra da je jahta bilo koji oblik morskog plovila koji se koristi samo u rekreativne svrhe ili svrhe uživanja, kao što su krstarenje, zabava, sportovi na vodi, ribolov, smještaj tijekom cijele godine i sl. Prema Pomorskom zakoniku jahta jest plovni objekt za sport i razonodu, neovisno o tome koristi li se za osobne potrebe ili za gospodarsku djelatnost, a čija je duljina trupa veća od 15 metara i koji je namijenjen za dulji boravak na moru, te koji je osim posade ovlašten prevoziti do 12 putnika.¹¹ Kada je riječ o razlikovanju onoga što kvalificira brod i jahtu, tri su ključne razlike u veličini, namjeni i estetici.

1. Veličina

Brod se može definirati kao bilo koji plovni brod ili drugi plutajuće prijevozno sredstvo čija je dužina manja od 60 metara (196 stopa). Međutim, izvan ovih vrlo općenitih smjernica nema stvarnih ograničenja. Da bi se brod mogao klasificirati kao brod, može se koristiti komercijalno ili nekomercijalno. Također nema ograničenja za korištene građevinske materijale, način gradnje ili oblik. Kao rezultat, sve, od jahte srednje veličine do gumenjaka, može se računati

¹⁰ Ioannidis, S. (2019). An Overview of Yachting Tourism and its role in the Development of Coastal Areas of Croatia. , 1, pp.30–43.

¹¹ Pomorski zakonik, Narodne novine br. br. 181/04., 76/07., 146/08., 61/11., 56/13. i 26/15. (2004.)

kao brod. S druge strane, iako se jahta može smatrati brodom sve dok je manja od 60 metara, mnoge jahte daleko premašuju ovu veličinu i duljinu. Međunarodni brodograditelji kontinuirano nastoje pomaknuti granice, imajući za cilj graditi sve veća i masovnija plovila za svoje kupce. Ove vrste jahti, poznate kao superjahte, megajahte ili gigajahte, obično prelaze 40 metara dužine. Ti su titani u privatnom vlasništvu dovoljno veliki da njima moraju upravljati i održavati ih profesionalne posade i dokaz su ogromnog bogatstva vlasnika.

2. Svrha

Druga temeljna razlika između broda i jahti je način na koji se koriste. Brod može precizno opisati širok raspon plovila koja se koriste u komercijalne i nekomercijalne svrhe. Gumenjaci, kanui, kućni čamci, ribarski čamci, čamci za spašavanje, čamci na vesla, veslači i tegljači spadaju u ovaj široki pojam. S druge strane, jahte su gotovo isključivo nekomercijalna plovila, dizajnirana za osobnu razonodu. Čak su i jahte za najam, koje su jedina iznimka od pravila, posebno namijenjene luksuznim privatnim odmorima.

Još jedna mala razlika između brodova i jahti je gdje se koriste. Brodovi se češće koriste na unutarnjim plovnim putovima, poput kanala, rijeka i jezera. Iako postoje brodovi koji su dizajnirani za priobalne potrebe, poput određenih komercijalnih ribarskih brodova, većina nekomercijalnih brodova rijetko se izvodi daleko od obale. S druge strane, iako bi mnoge manje jahte mogle biti prikladnije za unutarnje plovne putove, mnoge veće jahte savršeno su sposobne za putovanje kroz dublje vode.

3. Estetika

Vjerojatno najznačajnija razlika između jahte i broda je razlika u estetskom pogledu.

Brod može biti bilo što, od ekstravagantnog motornog broda do starog kanua, a izgled ili trošak plovila s ovom klasifikacijom ima vrlo malo veze. S druge strane, jahta je oličenje luksuza i elegancije. Njihovu upotrebu kao plovila za razonodu u početku je popularizirao Charles II iz Engleske, koji je prvi put jedan od tih brodova prenamijenio 1660. godine za vlastitu upotrebu. Uz ovu prestižnu povijest, čini se sasvim prirodnim da su moderne jahte razvile svoj vlastiti jedinstveni zrak dostojanstva. Iako neki vlasnici još uvijek mogu tvrditi da brod mora biti određene veličine da bi se mogao klasificirati kao jahta, zapravo to obično nema velike razlike.

Jahte su obično dovoljno velike da imaju neku vrstu spavaćih kabina za noćenje te kuhinju i kupaonicu. Jahte su klasificirane po mnogim stvarima, uključujući njihov način pogona, veličinu, koliko putnika mogu primiti, stil, sadržaje i funkciju. Standardne vrste klasifikacije jahti su velike jahte ili luksuzne jedrilice, komercijalne jahte i privatne jahte.

Velike jahte, poznate i kao luksuzne jahte, najveći su tip klasifikacije jahti. Velike jahte imaju trup dug ili veći od 24 metra ili oko 80 stopa.

Komercijalne jahte su jahte koje se koriste za komercijalnu uporabu, bilo da se radi o sportu ili čarteru. Ti brodovi ne prevoze teret i ne prevoze više od 12 putnika.

Privatne jahte su tipična plovila za odmor i rekreaciju vlasnika i gostiju. U nekim slučajevima, također su poznate kao jahte za krstarenje.

Motorna jahta široki je pojam koji obuhvaća brojne stilove. Motorne jahte mogu pokretati dizelski ili benzinski motori. Unutarnji dijelovi s ravnom osovinom su uobičajeni, ali pogonski sklopovi i dalje probijaju put do više građenja. Snaga i domet variraju, ovisno o tome za što je specifična motorna jahta napravljena. Dizajn trupa varira. Budući da pojam motorna jahta obuhvaća takvu raznolikost stilova i veličina, postoji niz različitih vrsta. Jahte se dalje mogu grupirati ili definirati prema svom obliku i funkciji, na primjer s flybridgeom, limuzinom, pilotskom kućom i jahtama sportfish.

Klasična motorna jahta: jahta koja je izgrađena između 1920-ih i 1970-ih (prije nego što je današnja moderna tehnologija počela dominirati modernom proizvodnjom jahti). Moderna jahta može se graditi na temelju klasičnog stila motornih jahti.

Sedan: popularni stil jahte s prostorom na palubi iznad trupa i unutrašnjim kabinama za smještaj ispod. Stambeni prostori Sedan jahte zatvoreni su i prizemni.

Flybridge: jahta u limuzinskom stilu s otvorenom palubom i ugodnijim prostorom za boravak iznad glavnog mosta plovila.

Daybridge: jahta na više razina koja je čak i otvorenija od flybridgea.

Open ili Enclosed: izraz koji se koristi za opis izgleda i pristupa flybridgeu.

Downeast Style: jahta niskog profila s velikim radnim kokpitom i malom kormilarskom stanicom.

Pilothouse: višekatna jahta poput flybridgea s većom unutarnjom glavnom palubom.

Sky Lounge: zatvoreno područje na vrhu plovila koje pruža blagodatni pogleda, ali s nekoliko pogodnosti, zaštitom od vremenskih nepogoda, prostranim prozorima i ponekad panoramskim krovom.

Kokpit motorna jahta: jahta s više kokpit prostora od prostora na palubi.

Sportfish ili jahta za sportski ribolov: jahta koja se koristi za ribolov s velikim kokpitom, prostorom za odlaganje štapova, mamaca, pribora i dnevnog ulova. Tipično će biti i boljih performansi od motorne jahte, osposobljeno što brže doći do ribolovnih područja i natrag, kao i nositi se s uzburkanim morem. Oni se također mogu nazvati Flybridge Sportfish ili Sportfish Express i izrađeni su za dulja putovanja na vodi.

Kabriolet jahta: jahta koja kombinira značajke standardne motorne jahte sa Sportfish jahtom kako bi imala zabavni prostor, a također i ribolovni prostor ovisno o potrebama.

SUV: jahta koja kombinira značajke standardne motorne jahte i sportske jahte.

Tri-Decks: superjahta s tri razine odnosno kata te zatvorenog prostora za boravak.

Ekspedicijske jahte: velika jahta s dubljim trupom za veću stabilnost i udobnost tijekom putovanja na veće udaljenosti.¹²

¹² Van Isle Marina. (2019). *Definition of a Yacht - Sizes, Types, Styles & Categories*. Dostupno na: <https://vanislemarina.com/when-is-a-boat-a-yacht/> [21. srpnja 2021.]

Slika 3: Vrste jahti

Izvor: <https://jimmyrogersyachtbroker.com/different-types-of-yachts/> (21. srpnja 2021.)

3.4. Megajahting turizam

Luksuz i udobnost samo su neke od ključnih riječi koje vežemo uz pojam mega jahte. U kategoriju mega jahti uvrštavaju se brodovi dulji od 24 metra, koji su luksuzno uređeni te potpuno opremljeni i koje je moguće unajmiti samo s posadom. Kapetan, mornari, kuhari i hostese brinu se za sve na brodu, a putnicima je jedini zadatak da se opuste, uživaju i zabavljaju. Luksuzne jahte spadaju u kategoriju velikih jahti koje više nalikuju plovećim stanovima i kućama nego brodovima. Takve jahte zasigurno su izbor onih koji žele posebnu udobnost i tretman, a da uz to imaju sve potrebne faktore za vrhunski komfor i ugodnu plovidbu, dok uživaju na duljim ili kraćim putovanjima. Početkom 20. stoljeća pojam luksuzne jahte ili mega jahte dobiva na značenju, kada imućni pojedinci odnosno kompanije poput Cox & King-a te Charles L. Seabury and Company počinju graditi velike privatne jahte za osobnu upotrebu. Prve velike motorne jahte pojavile su se u prvoj polovici dvadesetog stoljeća, posebice Jemima F.

III (1908. g.) Charlesa Henryja Fletchera duga 34 metra (111 stopa), Savarona (1931. g.) duga 136 metara (446 stopa) i Christina O (1947. g.) duga 99 metara (325 stopa).¹³

Slika 4: Jemima F. III - najveća jahta 1908. godine

Izvor: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/5/50/Jemima_F_III_\(3\)_yacht.jpeg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/5/50/Jemima_F_III_(3)_yacht.jpeg) (23. srpnja 2021.)

Ne postoji precizna definicija odnosno kriteriji koji definira što označuje pojam mega jahta. Pojam mega jahte često se rabi međusobno s izrazom super jahta koji se upotrebljava za bilo koju privatno jahtu dužine preko 80 stopa odnosno 24 metra. Mega jahte i super jahte mogu uvelike varirati po veličini, cijeni jahte, performansama i sadržajima. Početna veličina mega jahti je oko 60 metara ili 200 stopa. Mega jahte uglavnom imaju velike posade koje nude spektakularnu razinu usluge, a uključuju kapetana, skipera, hostesu odnosno domaćicu, kuhara, mornara i zaštitara. Većina jahti ima do 6 članova dok mega jahte mogu imati posadu i do oko 20 članova. Na mega jahtama mogu se naći fitness i wellness centri, kazališta, bazeni, klubovi, helidrom što su uobičajena pojava na tako velikim jahtama. Opći kapaciteti mega jahti znatno su veći od običnih jahti te mogu primiti velik broj gostiju.

Masivni porast u ovoj industriji zabilježen je devedesetih godina prošloga stoljeća kada broj luksuznih jahti i njihova veličina rastu dobivajući sve veću popularnost iz dana u dan. Od 1990. godina broj jahti se povećavao značajno brzinom, što je utjecalo na rast potrošnje kako u ovom

¹³ Mendlowitz, B. and Bray, M. (2000). *The book of wooden boats*. W. W. Norton, Incorporated, str.78.

segmentu tako i u komplementarnim segmentima. 2004. godine tržište mega jahti ostvaruje prihod od 134 milijarde eura, u većinskom udjelu japanskog i azijskog tržišta. U 2005. godini ta brojka doseže 143 milijarde eura kao rezultat 7% povećanja prihoda u Americi i Aziji, dok se za 2006. godinu predviđao isti porast od 7% što dovodi do iznosa približno 153 milijarde eura. Posljednjih desetak godina broj mega jahti gotovo se udvostručio. Globalna kriza nije imala velik utjecaj na ovaj segment nautičkog turizma, a između 1997. i 2008. potražnja za velikim privatnim odnosno luksuznim jahtama veličine od 24 do 70 metra znatno se povećala. Vrijedi spomenuti da je do 2016. u svijetu broj jahti većih od 24 metra dosegao preko 10 000, a najveći broj tih jahti danas plovi Mediteranom i Karibima.

Ovi podaci ukazuju da je ovaj industrijski segment uvijek živahan i privlačan. Vrijedno je spomenuti da prosječni godišnji troškovi održavanja i servisiranja mega jahti dosežu do 10% njihove stvarne vrijednosti, što pokazuje važnost ovog sektora. To znači da se stvara velika dodatna potražnja za održavanjem, a da bi se ona zadovoljila, potrebna je najveća i najbogatija ponuda usluga održavanja i popravka, što će također generirati velike prihode, otvoriti komplementarne tvrtke, a time i stvoriti nova radna mjesta. Kupci na ovom tržištu imaju nenadmašnu razinu kupovne moći. Prosječno trajanje izgradnje mega jahte je 2,5 godine, što pokazuje koliko je novca potrebno uložiti za kvalitetan gotov proizvod. Tržišna vrijednost mega jahti iznosi desetke milijuna dolara. Treba naglasiti da samo jedan ulazak mega jahte u marinu košta jednako kao i trideset tipičnih boravaka za posjetitelje. Uz primarnu potrošnju povezanu s izgradnjom i uređenjem jahti, postoje i troškovi povezani s održavanjem, posadom, vezovima, putovanjima, opskrbom domaćina i posade te trošenjem na pomoćne usluge, bilo da se radi o gastronomskim, zabavnim, rekreacijskim i sl.

4. MEGAJAHTING TRŽIŠTE

4.1. Ekonomski i socijalni utjecaji jahting turizma

Turizam je jedna od najbrže rastućih industrija globalnog gospodarstva u proteklom desetljeću, sa značajnim utjecajem na lokalno gospodarstvo. Globalno tržište jahti procijenjeno je na 15,2 milijardi dolara u 2018. godini, a predviđeno je da će do 2027. godine dosegnuti 27,8 milijardi američkih dolara, zabilježivši prosječnu godišnju stopu rasta (eng. CAGR - Compound annual growth rate) od 15%.¹⁴ Turizam značajno doprinosi globalnoj gospodarskoj aktivnosti otvaranjem novih radnih mjesta i stvaranjem dodane vrijednosti. Aktualnim politikama i inicijativama promiče se jačanje kvalitete i učinkovitosti ulaganja u turizam u cilju stvaranja dodane vrijednosti. Razmatranje budućih gospodarskih, ekoloških i socijalnih posljedica jedna je od najvažnijih aktivnosti u osiguranju održivosti turizma i razvoja lokalne zajednice. Mišljenja u pogledu društvenih utjecaja jahting turizma su mješovita. Na primjer, Lück (2007) tvrdi da nautički turizam, a posebno kruzing industrija, stvaraju veliki stres malim zajednicama. Kao posljedica, lokalno stanovništvo razvija negativne stavove prema turistima na njihovim receptivnim područjima.¹⁵ Brojna istraživanja pokazuju kako povećana potrošnja energije u turističkim djelatnostima ima znatan utjecaj na okoliš; korištenje obnovljivih izvora energije, posebice solarne energije i energije vjetra, može se koristiti za promidžbu i provedbu aktivnosti održivog razvoja turizma.¹⁶ Međutim, neučinkoviti pravni okviri ili nedostatak nacionalnih planova i standarda za korištenje i razvoj obnovljivih izvora energije mogu spriječiti tu provedbu.¹⁷ Mnoge jahting kompanije najavile su dobro osmišljene programe održivosti, obveze i inicijative. Te su inicijative uspostavljene u nadi da će razviti učinkovite planove i metode za smanjenje negativnog utjecaja jahtinga na svjetske resurse, kao i za borbu protiv percepcije da industrija nije zabrinuta za zaštitu samog okoliša o kojem ovisi. Iako postoji univerzalno načelo da svaki sektor mora nastojati smanjiti globalne emisije CO₂, praktički svi

¹⁴ Jadha, A. and Singh, A. (2020). *Yacht Charter Market Size, Statistics, Trends, Analysis by 2027*. Allied Market Research. Dostupno na: <https://www.alliedmarketresearch.com/yacht-charter-market> [10. kolovoza 2021].

¹⁵ Mikulić, J., Krešić, D. and Kožić, I. (2015). Critical factors of the maritime yachting tourism experience: An impact-asymmetry analysis of principal components. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 32(sup1), pp.S30–S41.

¹⁶ Łapko, A. The use of auxiliary electric motors in boats and sustainable development of nautical tourism—Cost analysis, the advantages and disadvantages of applied solutions. *Transp. Res. Procedia* 2016, 16, str. 323–328.

¹⁷ Trstenjak, A., Žiković, S. and Mansour, H. (2020). Making nautical tourism greener in the mediterranean. *Sustainability*, 12. Dostupno na: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/16/6693> [31. srpnja 2021].

programi održivosti, uključujući i one Međunarodne pomorske organizacije, nisu pravno obvezujući. Postoji i razlika između inicijativa prihvatljivih za okoliš (kao što su čišćenje plaža ili recikliranje otpada na brodu) i stvarnog održivog razvoja za borbu protiv sustavnog ponašanja koje negativno utječu na okoliš. Mnogi tvrde da su izgradnja, dizajn i rad jahti vođeni potrebama i zahtjevima klijenata. Ako klijent ne želi provoditi „zelenu praksu“ ili obratiti više pozornosti na održive metode ili proizvode, mnoge uključene strane koje se bave izgradnjom plovila nisu odgovorne za to.

Proces proizvodnje također je doživio drastične promjene u posljednjih nekoliko godina. Jahte su izrađene od drva i polimera ojačanih vlaknima. Međutim, upotreba kompozitnih materijala stekla je popularnost zahvaljujući prednostima kao što su otpornost na koroziju, niži troškovi održavanja i bolja čvrstoća prema težini. Korištenje elektronički kontroliranih sustava točenja goriva nudi fleksibilnost koja omogućuje motorima da rade pri promjenjivim brzinama i značajno smanjuju buku, vibracije i emisije CO₂ u lučkim i obalnim područjima također pomažući povećanju učinkovitosti pogonskog sustava jahti.

Globalna jahting industrija u procesu je transformacije, pod utjecajem pet glavnih trendova: ekološke svijesti, interijera inspiriranih okolinom, Internet stvari (eng. IOT - Internet of Things), jahting menadžmentom i avanturističkim putovanjima. Raphael Sualeau, izvršni direktor tvrtke Faser Yachts i Michele Gavino, izvršni direktor tvrtke Bagiletta analizirali su ovih pet ključnih trendova jahting tržišta. Luksuzno tržište jahti sve više obraća pozornost na važnost ekološke svijesti. Prema Gavinu, Međunarodna pomorska organizacija dala je naputak pomorskoj industriji na smanjenje emisije stakleničkih plinova za 50% do 2050. godine u odnosu na razinu iz 2008. godine. Rezultirajući tome graditelji i dobavljači surađuju na otkrivanju dugoročnih rješenja za smanjenje potrošnje uz razumne troškove. Gavin navodi kako je suradnja s dobavljačima ovdje ključna jer oni imaju vještine, stručnost i sposobnost razvitka novih sustava i tehnologija koje se kasnije mogu pružiti klijentima. Mnogi vlasnici super jahti i mega jahti daju prednost očuvanju okoliša, potičući značajne promjene u dizajnu i izgradnji jahti. Novi pogonski sustavi troše manje goriva, hibridne baterije napajaju jahte satima transporta bez goriva, a čak i boja pomaže u tome, jer su novi ekološki održivi epoksi sigurni za morski život i omogućuju plovilima da postignu iste brzine pri nižim razinama potrošnje goriva. Instalacija obnovljivih izvora, kao što su PV solarni paneli koji se mogu instalirati na plovila, kao i sustavi za skladištenje energije (npr. elektrokemijski, termalna skladišta), poznata i kao distribuirana proizvodnja energije i skladištenje, dovode do smanjenja utjecaja na okoliš

uz poboljšanje sigurnosti opskrbe.¹⁸ Od proizvođača boje do dobavljača motora, svi sektori jahtinga uključeni su u inicijative održivosti. Broj inovativnih projekata raste i privlače interes ne samo vlasnika, već i proizvođača opreme, a projekti s manjim ekološkim utjecajima idu korak dalje, ali još uvijek postoji velik potencijal za inovacije u sektoru luksuznih mega jahti.

Otvoreni prostor, bazeni i pogled na more od 360 stupnjeva istaknuti su arhitektonski elementi koji predstavljaju rastući trend crpljenja inspiracije iz prirode. Najimućniji potrošači, kaže Sauleau, traže jahte koje pružaju dojam da su na otvorenom dok su u zatvorenom prostoru, zahtijevaju veće svjetlo, vertikalne pramce koje omogućuju veće interijere i moderne vanjske linije, te beach barove. Jedna od novih značajki koje graditelji jahti razvijaju je i novi koncept područja plaže na plovilu, koji više nije zatvoreni prostor koji se ranije koristio kao garaža, već otvoreni u obliku sunčane palube na vodi s bazenom.

Tehnološki napredak omogućuje vlasnicima jahti da koriste gadžete na svojim jahtama i pretvore ih u „smart home“ (hrv. pametna kuća), rezultirajući besprijekornim prelaskom od kuće do jahte i obrnuto. Vlasnici svoje jahte mogu pretvoriti u dom ili ured daleko od kuće, prijenosom tehnologije i svakodnevnih rutina na svoja plovila. Ova dostignuća stvaraju infrastrukturu koja podržava jednostavnost komunikacije i nove načine osiguranja posade i plovila.

Jahting menadžment povećava učinkovitost i smanjuje operativne troškove, kroz mjeraima koje uključuju sve od upravljanja ljudskim resursima do uvođenja inovativnih tehnologija koje smanjuju potrošnju goriva. Zbog povećanog broja propisa i sve većih jahti, vlasnici jahti traže pomoć u rukovodstvu u većem broju nego ikada prije. Primjerice, Faser Yachts je gotovo udvostručio svoju menadžment flotu u posljednje dvije godine. Uzimanje briga o upravljanju od članova posade, kapetana, vlasnika i zakupnika, omogućuje dodatnu uštedu novca. Sauleau navodi kako „pobjednička formula nije biti samo financijski učinkovit, nego i održavati jahtu da bude u vrhunskom stanju ako.“

Promjenjiva demografija bogatih pojedinaca stvorila je novu i uzbuđljivu potrebu za istraživačkim jahtama i avanturističkim putovanjima. Nova generacija imućne klijentele želi avanturistička putovanja jahtama na druge destinacije pored Mediterana ili Kariba. Ne žele nužno biti na području gdje postoji restoran i plaža u svakoj luci. Umjesto toga, oni žele putovati na nova mjesta kao što su Antarktika, Skandinavija, Australija i jugoistočna Azija.

¹⁸ B.V. Mathiesen, H. Lund, D. Connolly, H. Wenzel, P.A. Østergaard, B. Möller, S. Nielsen, I. Ridjan, P. Karnøe, K. Sperling and F.K. Hvelplund (2015). Smart Energy Systems for coherent 100% renewable energy and transport solutions. Applied Energy, 145, str.139–154.

4.2. Najveće mega jahte

Unatoč pandemiji, svijet mega jahti i dalje nastavlja rasti. Čak i usred pandemije, globalna flota mega jahti nastavlja se širiti. 25 najvećih jahti na svijetu trenutno mjere ukupno 11.849 stopa odnosno oko 3.612 metara. Svake godine brodogradilišta diljem svijeta pomiču granice dizajna mega jahti za izgradnju većih i boljih jahti. Jahta El Mahrousa, koju je izgradio Samuda, možda je neometano držala titulu najveće jahte 119 godina, ali u 21. stoljeću spustila se na ljestvici te tako napravila mjesta za još veće i duže brodove. Lürssen, njemačko brodogradilište, sada gotovo drži monopol u proizvodnji mega jahti, proizvodeći 13 od 25 najboljih u svijetu. Međutim, popis se stalno razvija, a Solaris od 140 metara najnoviji je dodatak u 2021. godini. Ove mega jahte, sve dugačke preko 100 metara, zadivljuju ne samo duljinom trupa već i onim što nose iznad i ispod palube. Ugrađene značajke ovih mega jahti kreću se od podmornica, helidroma do bazena i kina, pokazujući da su zaista revolucionarna čuda inženjerstva. Nova lansiranja i preuređenja isporučuju se svake godine iz brodogradilišta diljem svijeta, uključujući Nizozemsku, Ujedinjene Arapske Emirate, Italiju, Tursku, Grčku i Ujedinjeno Kraljevstvo. Popis će u sljedećih nekoliko godina postati znatno konkurentniji, budući da se gradi sve više novih mega jahti. Popis najvećih jahti napravljen je prema Boat International ¹⁹ i Robb Reportu²⁰.

1. Azzam

U listopadu 2013. Lürssen je izgradio najveću svjetsku mega jahtu u privatnom vlasništvu. Ova mega jahta izgrađena je za šeika Khalifu bin Zayeda al-Nahyana, iz kraljevske obitelji Abu Dhabija, trenutnog predsjednika Ujedinjenih Arapskih Emirata. U početku je bila zamišljena duljine 145 metara, ali je u procesu optimizacije ta duljina narasla na 180 metara. Samo glavni salon obuhvaća gotovo 522 m², a uređen je u stilu francuskog carstva, koje je dizajnirao Christophe Leoni. Na brodu se nalaze teretana, bazen i posebna 'soba za trening golfa'. Ostale zapanjujuće činjenice o impresivnom dizajnu Azzama uključuju smještaj za 36 gostiju i čak 80 članova posade. Eksterijere je dizajnirala Nauta Yacht Design, a tehnički inženjering je za vlasnika vodio Mubarak Saad al Ahbabi. Jahta ima impresivnu brzinu za svoju veličinu

¹⁹ [www.boatinternational.com \(2021\). The top 25 largest yachts in the world.](https://www.boatinternational.com/yachts/the-register/largest-yachts-in-the-world) Dostupno na: <https://www.boatinternational.com/yachts/the-register/largest-yachts-in-the-world> [6. kolovoza 2021].

²⁰ Verdon, J.Z., Michael, Zaltzman, J. and Verdon, M. (2021). The 25 Largest Yachts in the World, From Merely Enormous to Downright Gigantic. Robb Report. Dostupno na: <https://robbreport.com/motors/marine/largest-yachts-2837827/> [6. kolovoza 2021].

zahvaljujući inovativnom pogonskom sustavu s kombinacijom dva dizelska motora i dvije plinske turbine, te postiže brzinu od 31,5 čvora što ju čini i najbržom mega jahtom. Izgradnja je trajala oko tri godine, a vrijedi čak 592 milijuna dolara.

Slika 5: Najveća jahta na svijetu - Azzam

Izvor: <https://www.milliondollarblog.org/azzam-yacht.htm> (6. kolovoza 2021.)

2. *Fulk Al Salamah*

Druga najduža mega jahta na svijetu, Fulk Al Salamah, izrađena po mjeri, obavijena je misterijom otkad je prvotno objavljena 2014. godine. Podatci automatskom identifikacijskog sustava koji se koriste za praćenje brodova i pomorskog prometa, čak su korišteni za procjenu ukupne duljine 164 metra. Ogromno plovilo, vjeruje se, u vlasništvu je kraljevske obitelji Omani, a mega jahtu je sagradio i isporučio talijanski proizvođač Mariotti Yachts u svom brodogradilištu u Genovi 2016. godine. Za vanjski dizajn zaslužan je Studio de Jorio, a neki kažu da više sliči plovilu za opskrbu nego luksuznoj mega jahti. Unatoč tome, fotografije iz zraka prikazuju masivni heliodrom, jarbole i platformu za kupanje. Cijena se procjenjuje na približno 500 milijuna dolara.

3. *Eclipse*

Nakon pet godina intenzivnog projektiranja, razvoja i izgradnje, Eclipse je napustila brodogradilište Blohm + Voss u prosincu 2010. Mega jahta duga 162,5 metara, u vlasništvu je

milijardera Romana Abramoviča. Unutrašnjost ima 17 kabina i luksuzni glavni apartman s prostorom za 85 članova posade. Terence Disdale Design iz Londona odgovoran je za sve aspekte estetskog dizajna i izgleda, dizajnirajući i interijer i eksterijer jahte. Na palubi se nalazi bazen od 16 metara koji se može pretvoriti u plesni podij. Na ovu mega jahtu mogu se smjestiti i tri helikoptera, po jedan na svakom od dva helidroma, te treći u hangaru za skladištenje ispod prednje palube. Ostale značajke koje odražavaju ugled jahte su sofisticirani sustav stabilizacije, šest pomoćnih čamaca i ogromni spa, teretanu i beach bar.

4. Dubai

Ova mega jahta prvotno je izgrađena za princa Jefrija od Bruneja, no projekt Blohma & Vossa zaustavljen je 1998. godine samo s golim trupom jahte i djelomičnom konstrukcijom. Naposljetku je prodan vladi Dubajja, a radovi su nastavljeni pod vodstvom šeika Mohammeda bin Rashida Al Maktouma ovaj put od strane brodograditeljske kompanije Platinum Yachts. Gradnja ove mega jahte duge 162 metra, sa smještajem čak 24 gostiju i 88 članova posade, završena je 2006. godine. Posebne značajke osim sedam paluba uključuju atrij širine 21,3 metra, bazen, prostor za roštilj, kino, diskoteku, helidrom Black Hawk, gimnastičku dvoranu i garažu za podmornicu jahte te veliki broj igračkaka za vodu.

5. Dilbar

Ovu mega jahtu dužine 156 metara također je izgradio Lürssen. Za eksterijer je zaslužan Espen Øino, dok je interijer dizajnirao Winch Design koristeći rijetke i ekskluzivne luksuzne materijale. Mega jahta Dilbar može primiti do 24 gostiju koje opslužuje gotovo 100 članova posade. Također ima dva heliodroma, 3.800 četvornih metara stambenog prostora i prostranog vrta sa posebno razvijenom vrstom trave koja podnosi slani zrak. Ova jahta u vlasništvu je uzbekistanskog milijardera Alishera Usmanova, za koju je izdvojio 263 milijuna dolara.

6. Al Saïd

Originalni projekt Suncokret dobio je službeno ime Al Saïd nakon lansiranja 2016. godine. Espen Øino dizajn eksterijera srodan je klasičnom brodu za krstarenje. U vlasništvu sultana Omana, šestokrilni Al Saïd može prevoziti 150 članova posade i, prema nekim izvorima, 70 gostiju. Ova mega jahta duga je 155 metara. Studio Redman Whiteley Dixon sa sjedištem u

Londonu dizajnirao je interijer, koji uključuje i koncertnu dvoranu u kojoj se može smjestiti 50 svirača.

7. A+

A+ (ranije Topaz), koji je Lürssen lansirao 2012. godine, četvrta je po veličini jahta koju je njemačko brodogradilište ikada izgradilo duga 147,25 metara. Vanjski prostor dizajnirao je Tim Heywood Designs, a uključuje heliodrome na prednjoj palubi, a na donjoj palubi nalazi se bazen. Ova mega jahta u vlasništvu je vlasnika nogometnog kluba Manchester City šeika Mansoura bin Zayed al Nahyana od kraljevske obitelji Abu Dhabija i zamjenika premijera UAE. Najveću brzinu je 22 čvora te može prevesti 62 gosta i do 79 članova posade.

8. *Prince Abdulaziz*

Mega jahtu od 5200 tona, dansko brodogradilište Helsingor Vaerft, 1984. godine isporučilo je svom prvom vlasniku, saudijskom kralju Fahdu. Dizajnirana od strane Maierform -a, jahta je u vrijeme lansiranja bila najduža i najviša na svijetu. Izgradnja ove mega jahte duge 147 metara, koštala je 184 milijuna dolara, a preuređivana je tri puta; 1987., 1996. i 2005. godine. Interijer, dizajniran od strane pokojnog Davida Hicksa, kombinira drevne i moderne elemente. Ogromno predvorje, koje je izgrađeno tako da izgledom imitira predvorje Titanica, jedno je od najznačajnijih obilježja. Mega jahta opremljena je bolnicom, džamijom i kinom, kao i projektilima zemlja – zrak te podvodnim sustavom za nadzor. Može primiti do 64 osobe, a njome upravlja posada od 65 članova.

9. *Sailing yacht A*

Mega jahtu koju je projektirao Philippe Starck druga je mega jahta koju je naručio ruski milijarder Andrey Melnichenko. Izgrađena je u Njemačkoj u Nobiskrugu, a isporučena u veljači 2017. godine. Futuristički izgled ove jedrilice duge 142,8 metara uključuje glatke, srebrno-metalne površine i prozore koji izgledaju gotovo nevidljivi, tri jarbola koja se blago savijaju i palubu skrivenu visokim bedemima. Ima najviše samostojeće kompozitne jarbole na bilo kojoj jedrilici, dizelsko-električni pogonski sustav te najsuvremenije navigacijske sustave.

10. Nord

Nord je započeo kao projekt Redwood, a zatim Opus. Gradnja ove mega jahta duge 142 metra najavljena je 2015. godine, no puštena je u promet tek u studenome 2020. godine nakon raznih ispitivanja u Baltičkom moru. Interijer je dizajnirao talijanski studio Nuvolari Lenard, a na jahti se mogu naći sportski i ronilački centar, veliki bazen, dva helidroma, beach klub, teretanu i još mnogo toga. Na jahti se nalazi 20 kabina koje primaju do 36 gostiju na šest paluba.

11. Yas

Yas, mornarsku fregatu (ratni brod) koju je isporučio De Schelde 1978. godine, 2013. godine obnovio je Abu Dhabi MAR. Prije poznat kao Swift 141, potpuno je renoviran s novim strojevima i elektroničkim sustavima, kao i luksuznim interijerom. Pretpostavlja se da je sadašnji vlasnik ove mega jahte član emiratske kraljevske obitelji. Pierrejean Design Studio iz Pariza dizajnirao je interijer i eksterijer. Jedinstvena struktura izrađena je od sofisticiranih kompozita i stakla, a navodno je inspirirana profilom dupina. Yas može primiti 60 gostiju i 56 članova posade, a sadržaji na brodu uključuju heliodrom, vanjske prostore za jelo te jacuzzi s vodopadom.

12. Scheherazade

Još jedan Lürssenov projekt, Scheherazade nosi isto ime kao i perzijska kraljica i zagonetna pripovjedačica bliskoistočnog epa Tisuću i jedne noći Šeherezada. Eksterijer mega jahte od 140 metara dizajnirao je Espen Øino, koji uključuje četiri palube s aluminijskom strukturom, dva helidroma te veliki beach klub. O interijeru koje je dizajnirao François Zuretti zna se jako malo.

13. Ocean Victory

Fincantierjeva Ocean Victory, najveća motorna jahta ikada izgrađena u Italiji, dovršena je u travnju 2014. godine. Duga 140 metara, mega jahta sa sedam paluba, temelji se na dizajnu Espena Øina. O interijeru Alberta Pinta i Laure Sessa ne zna se mnogo, no na jahti se mogu naći helidrom, hangar ispod palube, šest bazena, toplice od 300 m² te podvodna soba za promatranje.

14. Solaris

Solaris, istraživačka jahta od 140 metara, najnoviji je dodatak najvećim svjetskim super mega jahtama. Vodeći model njemačkog brodograditelja Lloyda Werfta predstavljen je u Bremerhavenu u veljači 2021. godine. Marc Newson, australski dizajner, odlučio se za upečatljivu sivo -bijelu superstrukturu od aluminija i čelika s osam paluba. Navodno u vlasništvu Romana Abramoviča, na jahti se nalazi veliki heliodrom, sunčalište i prostrani beach klub.

15. Al Salamah

Mega jahtu dugu 139,29 metara sagradio je konzorcij Howaldtswerke Deutsche Werft (HDW) u Kielu i brodogradilište Lürssen u Njemačkoj. Također mega jahta poznata i kao Mipos, kodni naziv koji se koristio tijekom izgradnje ove najtajnije jahte. Mipos je bila kratica za 'Mission Possible' (hrv. moguća misija), izjavu potvrđenu njezinom isporukom 1999. godine. Terence Disdale Design, smješten u Londonu, dizajnirao je interijer i eksterijer. Al Salamah je bila u vlasništvu pokojnog sultana Saudijske Arabije bin Abdulaziza. Ova mega jahta može primiti 40 gostiju i 96 članova posade, u dva vlasnička apartmana, jedanaest VIP kabina i osam kabina s dva odvojena kreveta.

16. Rising Sun

Izgrađeno za Larryja Ellisona, suosnivača i izvršnog direktora tvrtke Oracle, a trenutno je u vlasništvu milijardera David Geffena za koju je izdvojio više od 290 milijuna dolara. Interijer dizajniran od strane Seccombe Designa uključuje teretanu, kino i vinski podrum, a stražnja paluba je dizajnirana kao košarkaško igralište. Mega jahta Rising Sun, duga 138 metara, može primiti 18 gostiju u devet kabina, s kapacitetom za 46 članova posade.

17. Flying Fox

Jedna od najskupljih jahti na svijetu koja je dostupna za najam. Dužine 136 metara sa šest paluba uzdiže se 32 metra iznad vodne linije. Elegantan interijer Marka Berrymana uključuje atrij koji služi kao predvorje glavne palube. Ima 11 spavaćih soba za ukupno 36 gostiju, sve s privatnim terasama s pogledom na more i prostranim vanjskim prostorima, poput bazena od 12 metara, platformi za plivanje i dva heliodroma. Wellness centar od 400 m² glavna je atrakcija.

Sadrži grijane podove od vapnenca, hamam, sobe za masažu i tretmane ljepote te prvu cyrosaunu ikada izgrađenom na jahti s glavnom komorom koja doseže temperaturu od -110°C.

18. Savarona

Sagrađena 1931. godine u brodogradilištu Blohm + Voss -a za američku inženjerku Emily Roebling Cadwalader, Savarona je prodana turskoj vladi 1938. godine i postala je predsjednička jahta Kemala Atatürka. Godine 1989. Kahraman Sadikoglu dobio je najam na 50 godina i potrošio 35 milijuna dolara zajedno s investitorima za obnovu ove klasične mega jahte, uključujući biblioteku posvećenu Atatürkovu sjećanju, a opremljena je njegovim osobnim artefaktima. Duga 135,94 metra, obnovljena je 2014. godine i trenutno je turska državna jahta. Nekoć je bila dostupna za najam na području Istanbula, no više nije dostupna široj javnosti. Tursko hamam kupalište s mramornim završetkom od 16 metara, bazen, veliko stubište ukrašeno zlatom i privatno kino neki su od vrhunaca ove mega jahte. Ova jahta je dobila ime po vrsti crnog labuda u Indijskom oceanu.

19. Crescent

Jedno od najočekivanijih lansiranja 2018. godine bio je tamni trup i višeslojna super struktura Espena Øina. Mega jahta izrađena po mjeri, duga 135,5 metara, interno poznata u Lürssenu kao Project Thunder (hrv. projekt grmljavina), uključuje izreze uz bočne strane trupa koji omogućuju potpuni pogled na ocean iz salona na primarnoj palubi, kao dio prepoznatljive zakrivljene strukture polumjeseca. Privlačan niz prozora koji se prostiru na tri palube u središtu jahte najistaknutija su značajka. Jahta može primiti 18 gostiju u devet kabina. O interijeru Françoisa Zurettija ne zna se puno.

20. Serene

Serene duga 133,9 metara, prva mega jahta isporučena od talijanskog brodogradilišta Fincantieri, izgrađena je za ruskog vlasnika. Može primiti do 24 gosta i 52 članova posade, a unutarnji kapacitet je 4.500 četvornih metara prema dizajnu Reymonda Langtona. Ima sedam paluba, bazen, dva heliodroma i hangar, kao i prilagođenu podmornicu certificiranu do dubine od 100 metara s podvodnim otvorima za gledanje u „Nemo sobi“. Jedna od zanimljivosti na Serene mega jahti je „snježna soba“ s aparatom za umjetni snijeg.

21. *Al Mirqab*

Al Mirqab izgrađen je 2008. godine za bivšeg katarskog premijera u brodogradilištu Peters Werft u njemačkom Wewelsflethu, pod nadzorom Kusch Yachts. Eksterijer Tima Heywooda ima dugački tamnoplavi trup s bijelom super strukturom. Dizajn interijera Andrewa Wincha, zaslužio je više nagrada, sa slikama arapsko nadahnutih motiva na mramornim podovima dok središnjim dijelom jahte prolazi stubište kroz četiri kata s visećim staklenim umjetničkim djelima Dalea Chihulyja. Al Mirqab dug 133 metra može primiti 60 gostiju te jednak broj članova posade.

22. *Octopus*

Izvorno građena u Lürssenu za suosnivača Microsofta Paula Allena, Octopus čini najveću ekspedicijsku jahtu na svijetu. Dizajnirao ju je Espen Øeino s interijerima Jonathana Quinn Barnetta i Sama Sorgiovannija. Jahta može primiti dva helikoptera, ima 7 tender brodova i unutrašnje pristanište koje drži dvije podmornice. Raskošna paluba također uključuje bazen sa staklenim dnom koje se može pretvoriti u plesni podij. Ronilački centar ove istraživačke mega jahte i barokomora pridonijeli su brojnim istraživačkim otkrićima.

23. *Maryah*

Prvotno lansirano 1991. godine iz brodogradilišta Szczecinska u Poljskoj, ovo bivše rusko istraživačko plovilo potpuno je obnovljeno tijekom pet godina na brodogradilištu Elefsis u Grčkoj prije nego što je ponovno pušteno u promet 2014. godine. Maryah mega jahtu dugu 125 metara redizajnirala je britanska tvrtka H2 Yacht Design s modernim eksterijerom i suvremenim uređenjem interijera. Unutarnje značajke Maryah jako su čuvane informacije, međutim govori se da se na jahti nalaze kino i klub te da jahta može primiti 54 putnika.

24. *Katara*

Još jedna mega jahta Lürssena, duga 124,4 metra, kodnog naziva Project Crystal (hrv. projekt kristal). Nagađa se da je interijer dizajnirao pokojni Alberto Pinto. Ima jedan heliodrom i dva čamce za spašavanje. Jahta nosi katarsku zastavu, stoga je njezino ime najvjerojatnije verzija

izvornog pravopisa katarskog poluotoka Catara, ili prijevod riječi koja znači slavlje. Smatra se da je njezin vlasnik mladi emir šejh Tamim bin Hamad bin Khalifa Al Thani, koji ju je učinio službenom državnim jahtom.

25. *Golden Odyssey*

Mega jahta od 123,2 metra, poznata kao projekt Tatiana, porinuta je sredinom ožujka 2015. godine. Izgrađena je za saudijskog princa Khaleda bin Sultana kao zamjena za njegovu manju jahtu istog imena. Pretpostavlja se da ju je dizajnirao Martin Francis, a za njezin interijer zaslužan je pokojni Alberto Pinto. Ona je vodeći brod takozvane Zlatne flote sa sjedištem u Porto Montenegro.

4.3. Budućnost jahtinga i megajahtinga

U 2020. godini procijenjeno je da globalno tržište jahti vrijedi 8,15 milijardi USD. Predviđa se da će se od 2021. do 2028. godine povećati prosječnom godišnjom stopom rasta (CAGR) od 5,2%.²¹ Potražnja za jahtama postupno se povećavala u posljednjih nekoliko godina s povećanjem raspoloživog dohotka pojedinaca, kao i njihove sklonosti slobodnim i rekreacijskim aktivnostima. Povećanje popularnosti luksuznog nautičkog turizma, personalizirana usluga i ekskluzivna putovanja ključni su razlozi za povećanje prodaje jahti. Proizvođači se usredotočuju na uključivanje luksuznih značajki za pružanje poboljšanih performansi i korisničkog iskustva.

Očekuje se kako će se tijekom predviđenog razdoblja tržište Europe znatno povećati. Sve veći broj pojedinaca s visokom neto vrijednošću vlastite imovine (HNWI - High net worth individuals) i velik izbor tehnološki naprednih jahti glavni su čimbenici koji potiču rast prodaje jahti u regiji. Predviđa se da će potražnju u Europi pokrenuti visokotehnološki interijeri i luksuzni sadržaji koje osiguravaju europski proizvođači. Smatra se da proizvođači kontinuirano sudjeluju u aktivnostima istraživanja i razvoja kako bi osigurali jedinstveno iskustvo putovanja s luksuznim smještajem na brodu. Unatoč visokim ukupnim troškovima vlasništva privatnih jahti, pomorska putovanja i turističke aktivnosti nisu značajno pogođene zbog lake dostupnosti

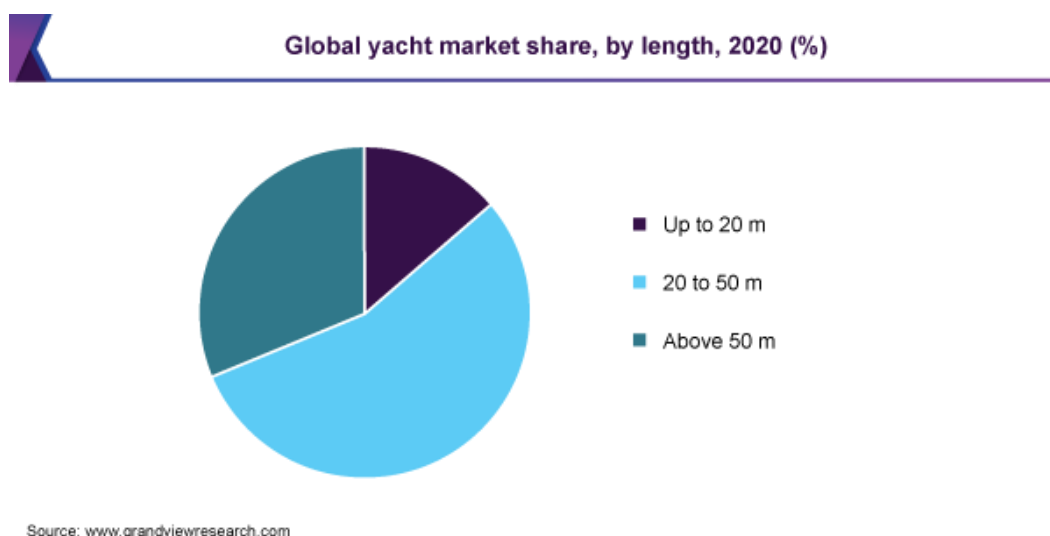
²¹ www.grandviewresearch.com. (2021). *Yacht Market Size, Share & Trends Analysis Report, 2021-2028*. Dostupno na: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/yacht-market> [11. kolovoza 2021].

iznajmljivanja jahti za turističke i rekreacijske svrhe. Poboljšani sustavi pomorske sigurnosti, komunikacija i povezanost, kao i veći raspoloživi proračuni, dodatno pokreću tržište.

Rast tržišta charter jahti potaknut je povećanjem broja privatnih otoka, korištenjem alternativnih izvora energije, povećanom kupovnom moći u cijelom svijetu i povećanjem broja pojedinaca s visokom neto vrijednošću vlastite imovine. Nadalje, postoji rast potražnje za aktivnostima slobodnog vremena kao rezultat rasta raspoloživog dohotka i užurbanog načina života. Pogodnost i jednostavnost iznajmljivanja jahti dovela je do povećanja popularnosti odmora na jahtama među mladima kako bi se proslavile prilike u stilu i luksuzu, što će, kako se očekuje, potaknuti rast tržišta.

Segment mega jahti sudjelovao je na tržištu s udjelom u prihodima većim od 29% u 2020. godini. Veliki udio ovog segmenta može se pripisati prednostima koje nude ove jahte, uključujući veliku brzinu i snagu, veliku pokrivenost udaljenosti. Suvremena oprema djeluje kao ključni faktor za sve veću prodaju takvih jahti na svjetskom tržištu. Također, predviđa se da će se ovaj segment pojaviti kao najbrže rastući segment u predviđenom razdoblju. Iako mega jahte dobivaju sve više na popularnosti, na tržištu još uvijek pretežito dominiraju jahte kategorije od 20 do 50 metara, te čine više od 54% ukupnog udjela. Velika je vjerojatnost da će taj segment zadržati svoju dominaciju zbog nižih troškova održavanja, vezova i mogućnosti plovidbe uz lagani vjetar koje pomaže uštedi goriva koji čine ovu veličinu jahte preferiranim izborom među korisnicima.

Slika 6: Tržišni udio jahti po veličini

Izvor: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/yacht-market> (12. kolovoza 2021.)

Prirodne katastrofe i visoki troškovi jahting industrije ključni su ograničavajući čimbenici ovog tržišta. Štoviše, očekuje se da će povećano uključivanje posrednika i hibridnih poslovnih modela, brze promjene u infrastrukturi jahti i jahting turizma potaknuti potražnju za charterom jahti u nadolazećim godinama. Nadalje, porast popularnosti brodova i sve veća sklonost luksuznim i velikim jahtama koje mogu primiti velike grupe dodatno će potaknuti rast tržišta charter jahti u budućnosti.

Pandemija COVID-19 negativno je utjecala na rast tržišta, uključujući industriju jahting turizma. Pojava pandemije i ograničenja koja su vlade nametnule različitim državama, zajedno sa strogim ograničenjima putovanja, utjecali su na tržište. Također, prekidi u opskrbnom lancu postaju ozbiljna prepreka proizvodnji. Međutim, zbog produljenog boravka kod kuće pojedinci su bili spremniji baviti se aktivnostima na otvorenom, a postupnim ublažavanjem ograničenja tržište se počelo oporavljati. Kako je sve više ljudi bilo voljno putovati samo sa svojim obiteljima, proizvodne kompanije zabilježile su povećanje broja narudžbi za nove jahte.

5. ZAKLJUČAK

Kao važan dio nautičkog turizma, megajahting zauzima važno mjesto u razvoju gospodarskih aktivnosti jedne zemlje. Stoga se općenito smatra važnim čimbenikom u promicanju razvoja turizma. Megajahting je poseban oblik turizma koji se razlikuje od drugih oblika turizma po njegovim specifičnim karakteristikama.

Megajahting turizam pojavio se kao industrija koja nudi širok raspon mogućnosti zapošljavanja, a narasla je zajedno s promicanjem prirodnih, povijesnih i kulturnih bogatstava određenih turističkih destinacija. Ne samo da su tehnička poboljšanja u cijelom svijetu utjecala na značajke jahting turizma, već su i promjene u željama i očekivanjima potrošača rezultirale strukturnim promjenama u svakom aspektu. S obzirom na značajke jahting turizma i očekivanja zainteresiranih turista, sve zahtjeve određene destinacije treba uključiti u aktivnosti planiranja, a izdatke za infrastrukturu i nadgradnju treba ispitati u smislu planiranja očuvanja okoliša. Drugim riječima, ulaganja bi se trebala vršiti imajući u vidu postojeće ekološke i društveno-kulturne vrijednosti kako one ne bi uništile okoliš ili regiju. U tom kontekstu, megajahting turizam trebao bi se razviti u industriju koja doprinosi gospodarstvu, istodobno osiguravajući očuvanje ekoloških vrijednosti i razvoj destinacija.

Jahting turizam se pokazao kao značajno profitabilna djelatnost za turističke destinacije, s izravnim ili neizravnim društvenim dobrobitima koje slijede i financijske. Trendovi i turistička kretanja na svjetskom turističkom tržištu pokazuju da globalna kriza nije imala značajan utjecaj na ovu industriju, štoviše, bilježi se rast iz godine u godinu. Unatoč pandemiji, svijet mega jahti i dalje nastavlja rasti. Čak i usred pandemije, globalna flota mega jahti nastavlja se širiti. S obzirom da su potrošači u ovom sektoru turizma pojedinci s visokom kupovnom moći, ta činjenica ne iznenađuje.

POPIS LITERATURE

Ανδριώτης, Κ. (2003). Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του. p.

B.V. Mathiesen, H. Lund, D. Connolly, H. Wenzel, P.A. Østergaard, B. Möller, S. Nielsen, I. Ridjan, P. Karnøe, K. Sperling and F.K. Hvelplund (2015). Smart Energy Systems for coherent 100% renewable energy and transport solutions. *Applied Energy*, 145, str.139–154.

Ioannidis, S. (2019). An Overview of Yachting Tourism and its role in the Development of Coastal Areas of Croatia., 1, str.30–43.

Ivošević, D. (1995). *Nautički turizam hrvatske*. Novigrad: vlastita naklada.

Jadha, A. and Singh, A. (2020). *Yacht Charter Market Size, Statistics, Trends, Analysis by 2027*. Allied Market Research. Dostupno na: <https://www.alliedmarketresearch.com/yacht-charter-market> [10. kolovoza 2021].

Kovačić, M., Bošković, D. and Favro, S. (2006). Mogućnosti i ograničenja prostornoga i tehničko-tehnološkog razvoja luka nautičkog turizma. *Naše more*, 2(1-2), str.56.

Łapko, A. (2016). The Use of Auxiliary Electric Motors in Boats and Sustainable Development of Nautical Tourism – Cost Analysis, the Advantages and Disadvantages of Applied Solutions. *The 2nd International Conference “Green CitiesGreen Logistics for Greener Cities”*, 23 March 2016, Szczecin, Poland, 16, str.323–328.

Luković, T. (2007). 'NAUTIČKI TURIZAM – DEFINICIJE I DILEME', NAŠE MORE, 54(1-2), str. 22-31. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/13164> [15. rujna 2021.]

Luković, T. (2013). *Nautical tourism*. CABI, p.5.

Maleš, M. (2019). *RAZVOJ LUKA NAUTIČKOG TURIZMA U POVIJESNIM HRVATSKIM OTOČNIM LUKAMA*. repozitorij.efst.unist.hr. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:531199> [4. srpnja 2021].

Mendlowitz, B. and Bray, M. (2000). *The book of wooden boats*. W. W. Norton, Incorporated, str.78.

Mikačić, V., Horak, S., Marušić, Z. and Krešić, D. (2006). Nautički turizam. *Hrvatski turizam : plavo - bijelo - zeleno*, str.39–64.

Mikulić, J., Krešić, D. and Kožić, I. (2015). Critical factors of the maritime yachting tourism experience: An impact-asymmetry analysis of principal components. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 32(sup1), S30–S41.

Šamanović, J. (2002). *Nautički turizam i management marina*. Visoka pomorska škola u Splitu, Split

Trstenjak, A., Žiković, S. and Mansour, H. (2020). Making nautical tourism greener in the mediterranean. *Sustainability*, 12. Dostupno na: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/16/6693> [31. srpnja 2021].

Van Isle Marina. (2019). *Definition of a Yacht - Sizes, Types, Styles & Categories*. Dostupno na: <https://vanislemarina.com/when-is-a-boat-a-yacht/> [21. srpnja 2021].

Verdon, J.Z., Michael, Zaltzman, J. and Verdon, M. (2021). *The 25 Largest Yachts in the World, From Merely Enormous to Downright Gigantic*. Robb Report. Dostupno na: <https://robbreport.com/motors/marine/largest-yachts-2837827/> [6. kolovoza 2021].

www.boatinternational.com. (2021). *The top 25 largest yachts in the world*. Dostupno na: <https://www.boatinternational.com/yachts/the-register/largest-yachts-in-the-world> [6. kolovoza 2021].

www.grandviewresearch.com. (2021). *Yacht Market Size, Share & Trends Analysis Report, 2021-2028*. Dostupno na: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/yacht-market> [11. kolovoza 2021].

POPIS SLIKA

Slika 1: Model razvrstavanja osnovnih vrsta djelatnosti nautičkog turizma u Hrvatskoj	4
Slika 2: Najpopularnije cruising destinacije u svijetu	8
Slika 3: Vrste jahti.....	13
Slika 4: Jemima F. III - najveća jahta 1908. godine	14
Slika 5: Najveća jahta na svijetu - Azzam	20
Slika 6: Tržišni udio jahti po veličini	28